

VÁSÁRHELYTŐL EURÓPA SZÉLÉIG

Szubjektív úti beszámoló

Amikor egy évvel ezelőtt felszálltam a repülőgépre, hogy 3 hónapos kutató- és tanulmányútra¹ induljak Nyugat-Európába, fel sem mertem volna tétélezni, hogy 12 hónappal később, szinte még a lakást sem lehet majd elhagyni a pandémia miatt. A körülmények ily mértékű változása új kontextusba helyezi egy „világlátó” út élményeit. Írásomban ezeket felelevenítve szeretném képzeletbeli utazásra invitálni az Olvasót.

Kutatásom első állomása a Svájc északnyugati csücskében fekvő Bazel volt, pontosabban a főtéren álló Kultúrák Múzeuma, ahol vendégkutatóként fogadtak. Az archívumban és a könyvtárban töltött órák után gyalogszerrel fedeztem fel a város különböző szegleteit. A Szeged-méretű hegyvidéki településen barangolva hamar észrevenni, mennyire összefonódik itt a régmúlt és a jelen. A 15-16. századi kőházak és a klasszicista paloták mind a tartós béke építő erejéről tanúskodnak, s ódon falaik közt a legfejlettebb technika is otthonra lel.

Itt a múlt értéket jelent, ami vonzza a turistákat, de megtalálja helyét a bázeliak mindennapi életében is. A ma is élő középkori hagyomány a Faschnacht, a paraszti konyha jellegzetes ételei: a rösti, a kolbászok és a sajtok, vagy a 19. században alapított, mára az innováció fellegváráivá vált vállalatok egyaránt ezt igazolják.

A Svájcra vonatkozó sztereotípiák azonban megdőlnék ebben a városban, hiszen lakói nyíltak és barátságosak. A fenséges csokoládé nem teljhatalmú, itt a töltött, mézeskalácsra emlékeztető Lächerli az igazi specialitás. Az tény, hogy sokat és keményen dolgoznak, de azt is tudják, hogyan kapcsolódjanak ki. Koraeste divatos bárókban, vagy Klein-Baseel rakpartjának lépcsőin jönnek össze egy apéro, azaz vacsora előtti könnyű ital erejéig, hogy megvisszassák a nap eseményeit. Hétféteken pedig a parkok üde zöldjében pihennek, játszanak vagy grilleznek a kisebb-nagyobb társaságok, s amint egy kicsit is melegszik az idő, megmártóznak az azúrkék Rajna kristálytisztá hideg vizében.

BÁZEL

AZ ÁLLANDÓSÁG OTTHONA, AHOL KEVEREDIK A NÉMET PRECIZITÁS, A FRANCIA SIKK ÉS AZ OLASZ DOLCE VITA

LISSZABON

AHOL AZ ÉLET RITMUSA OLYAN, AKÁR EGY LATIN TÁNCÉ (LASSÚ-LASSÚ- GYORS-GYORS-LASSÚ)

A magas életszínvonalhoz sokszor mértékletesség és tudatos életmód társul: hazait vásárolnak a hazainál; kerékpárral járnak a meredek utcákon, hogy óvják környezetüket; s azt is jól tudják, hogy tisztaság fél egészség. S hogy a sok kő se legyen oly rideg, szép és illatos virágokkal díszítik ablakaikat és színes ajtóikat. Természetesen ebben a városban is vannak dübörgően forgalmas főutak, graffitis falak és kolduló szegények. De tapasztalataim szerint mindig akadtak olyanok, akik megálltak, akik helyrehoztak vagy akik segítettek.

A kutatóút második felét Portugália fővárosában töltöttem, ahol a Nemzeti Levéltár fotógyűjteményének képeit vizsgáltam. A Tejo folyó partján elterülő városban egészen más világ tárult elém. Zsúfoltabb, hangosabb és szélsőséesebb. Lisszabon igazi arcát a napi több órás közlekedés során szemlélhettem, miközben a busz utasai nevettek, gyermeküket táplálták, szatyrokat cipeltek, sőt egyszer még hajba is kaptak. A belváros fáradt romantikájától eltérően a külsőbb kerületek inkább szegényes ipari hangulatot árasztottak, vagy éppen a legcsillogóbb modernitás köszönt vissza irodaépületeik üvegfalairól és a luxusautók emblémáiról. Míg a történelmi emlékművek körül: a Praça do Comércio-n, a Belém toronynál vagy a Szent Jeromos katedrálisnál bábeli hangulatot idéző ezernyelvű tömeg hömpölygött. Addig Alfama ódon utcáin, fado szólt a Festa idején. A város védőszentjének ünnepén pedig énekelve kísérték Lisszabon lakói Szent Antal szobrát a Sé katedrális körüli körmeneten.

A nyílt óceán számukra megszokott tény, s nem révedeznek a végtelen horizontot kémelve. Ha úszni akarnak, Cascaisba a közeli fürdővárosba mennek. Azt mondják, télen is szívesen merülnek, így a nyáron is csak 17 fokos vizet melegnek ítélik.

S hogy milyenek a portugálok? Érzelmesek, kicsit melankolikusok, és igen szenvedélyesek. Sok a kontraszt mind hangulatban és viselkedésben, mind az anyagi lehetőségekben. De, ami közös bennük, hogy nagyon közvetlenek, hiszen ez a nagyváros valójában sok kisváros mozaikjából áll össze, amelyek valódi kisközösségekként működnek, ahol köszönnek egymásnak az utcán és beszélgetnek a szomszédos asztalnál ülők a Pasteláriában. Ahol a hentesnél, a péknél és a halasnál vásárolnak az esti társas vacsorához – amit szinte minden nap megrendeznek, s ahol a szemképráztató azulejoval borított épületek ablakaiban tiszta ruhák száradnak.

Végezetül a két szó, amit a legtöbbször hallottam az út során: *genau* (pontosan/német/) és *obrigado* (köszönöm/portugál/), ön-magukban is sokat mondanak.

Kép és szöveg: Terendi Viktória

1. A vizuális etnográfiai kutatóút és muzeológiai tanulmányút a Magyar Állami Eötvös Ösztöndíj támogatásával valósult meg.